

Catalunya i l'estat espanyol. Dos orígens i dos destins

Últimament es repeteixen les expressions "avui és un dia històric", "això és un fet històric", "aquesta és una decisió històrica", per accentuar que estem davant d'uns moments de canvi profund en les relacions entre Catalunya i l'Estat espanyol. Només amb el pas dels anys es podrà dir si realment van ser moments històrics en la mesura que s'assoleixi i es consolidi allò que tot just s'anuncia. D'altra banda, algunes de les reaccions de polítics i mitjans de comunicació espanyols també fan referència a la història, sovint esbiaixada, per justificar el dret a oposar-se a qualsevol decisió catalana. El que sí és cert és que la història pot ajudar-nos a interpretar unes reaccions que semblen incomprensibles.

La primera consideració que es nega és el reconeixement de Catalunya com a nació que es diferencia de la resta: un territori, una llengua, una cultura i una història. Només recordar que Catalunya inicià el seu procés d'independència política en el segle X i que a partir del segle XIII disposava de les institucions i de les lleis pròpies que van persistir fins el 1714. Quan a partir del 1137 s'unia a Aragó i en el segle XIII a València i Mallorca, formant la Corona d'Aragó, cadascun d'aquells territoris va mantenir la pròpia organització política encara que tenien el

mateix rei. La Corona de Castella, per contra, s'anava formant amb l'assimilació i unificació dels diferents territoris que incorporava.

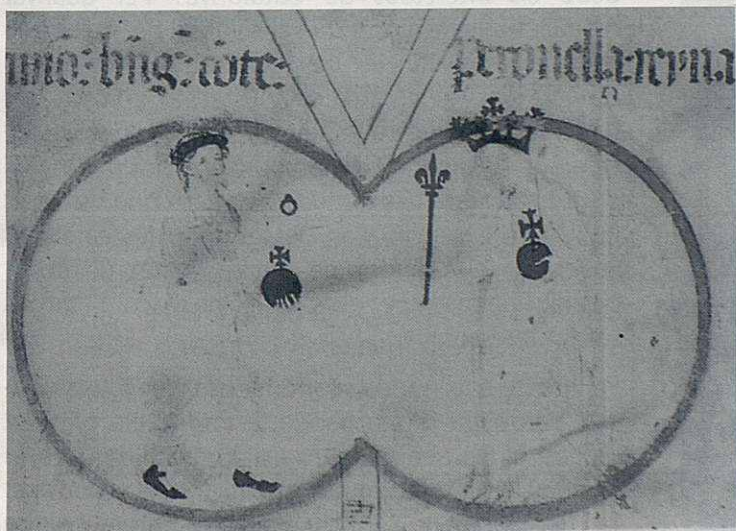
Quan el 1479 es va produir la unió de les dues corones amb el rei Catòlic cadascuna va conservar lleis i institucions independents. L'any 1714 Felip V, però, per dret de conquesta imposava l'estructura política castellana per aconseguir la unificació definitiva. Així doncs, dos orígens polítics diferents: l'un basat en l'assimilació; l'altre en el pacte i el respecte per la diferència.

D'altra banda, la monarquia hispànica augmentava la pressió centralitzadora sobre els seus territoris per enfortir el propi poder. L'aixecament de Catalunya el 1640 i la separació fins a 1652, la revolta dels Segadors, reflectia aquella tensió. El decantament per l'Arxiduc el 1705, en la Guerra de Successió, també es produïa, entre altres raons, pel temor a la política de caràcter homogeneïtzador que aplicava la monarquia borbònica francesa i de la qual provenia Felip V.

En endavant, una constant de la monarquia liberal espanyola del segle XIX va ser vetllar per la unitat i la centralització. Quan a la segona meitat d'aquell segle s'iniciava el desenvolupament del catalanisme polític, els successius governs es limitaven a constatar el que anomenaven "el problema català". I així en el segle XX el filòsof José Ortega y Gasset amb resignació conclouia "El problema català no se puede resolver, que sólo se puede conllevar". La Mancomunitat i la Generalitat republicana van ser suprimides per les dictadures corresponents.

El rebuig a la nació catalana no és, doncs, una qüestió de coneixement o de desconeixement, ni tampoc de dretes o d'esquerres, és de la concepció del que és l'Estat construïda al llarg del temps, on l'únic que ha comptat ha estat assegurar-se el poder. En el context actual, en un sistema democràtic i en el marc europeu indefugible, la història pot ajudar a veure que a dos orígens distints els pot correspondre dos destins diferents.

Jaume Dantí i Riu

Representació de l'enllaç entre Ramon Berenguer IV i Peronella en un document medieval.

Llegiu ronçana